

ПОЛИТИЧЕСКИ НАУКИ

Палитра от знания и умения за един цял живот

материал на Борислав Борисов

24

История на политологията

Началото на политологията започва в САЩ в края на 19-ти век. Стартира със създаването на училища за обучение на администрацията. През първата половина на 20-ти век науката за проучване на публичното мнение става част от политологията. В Европа преди Втората световна война Франкфуртското училище, от което произлизат известни политолози, като Юрген Хабермас, е най-реномираният институт, занимаващ се с тази наука. След Втората световна война американците налагат политологията в Германия, и донякъде в Австрия, като „наука за демокрацията“ с цел да подсилят демократичното съзнание и процеси. В България науката започва своето развитие чак през 80-те години на 20 век точно преди промените от 1989 г. Истината обаче е, че политически науки започват да се преподават у нас още в първата половина на 20-ти век. През 1920 г. в София е създаден Свободен университет за политически и стопански науки (днешен УНСС). В учебните програми на университета са включени редица дисциплини, свързани с изучаването на политическите процеси в близоизточните и славянските страни.

Началото на самостоятелната наука „политология“ се свързва със създаването през 1981 г. на Проблемна научноизследователска лаборатория за изучаване на политическия живот (ПНИЛ) от проф. Минчо Семов във Философски факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ и малко по-късно създаването на отделна нова университетска специалност (първоначално наречена „политикознание“) през 1986 г. като катедра отново в Софийския университет от проф. Семов. През 1991 г. се създава и Българска асоциация по политически науки като професионално сдружение на политолозите.

Как функционира
политиката на
местно и
международно
ниво

**Най-важни са
качествата, които
получаваме след
като завършим
специалността –
критично мислене и
аналитични
способности**

Кратка информация

За политическите науки може да се каже много. Най-общо всички опира до изследване как функционира политиката на местно и международно ниво, как се правят публични политики и въобще всичко, което е свързано с демокрацията и човешките права дори. Както знаем, има различни механизми на управление – комунизъм, демокрация, анархия, либерализъм. Те винаги са широко обсъждани, като към тях неминуемо влизат и темите за свободата и равенството. Всичко това влиза под науката „политология“. Сред най-значимите исторически фигури, които са дали своя принос в науката, са Микиавели, Платон, Аристотел, Конфуций и по-новите теоретици като Джон Ролс и Карл Маркс. За да разберем настоящето, винаги трябва да гледаме и в миналото, и за това тези основоположници се разглеждат и до днес. Някои от техните идеи и досега се изповядват в малко по-различен и пречупен вид.

Защо да учим Политически науки?

Най-важни са качествата, които получаваме след като завършим специалността – критично мислене и аналитични способности. Това са важни умения, които се търсят много на работния пазар. С тях може да се развивате в различни области освен в политиката. Може да се присъедините към корпоративния или неправителствения сектор.

Бакалавърската програма ще задълбочи вашите знания в областта като външна политика, глобализация или дори политиката в областта на околната среда. Освен това, задължително ще имате и стаж, при който ще приложите наученото до този момент.

Важно е да се спомене, че международните отношения и европейстиката са част от политологията или тъй наречените политически науки. Международните отношения и европейстиката са просто поддисциплини на политическите науки и в повечето случаи се предлагат като специализация по време на бакалавъра или магистратурата, а не като завършен предмет. Мит е, че завършилите международни отношения стават дипломати.

Международните отношения не са конвейер, бълващ аташета и посланици, а комплект от теории (често противоречащи си и конкуриращи се помежду си), които се опитват да опишат и анализират по възможно най-адекватен начин политическите събития, излизаци извън рамките на националната държава.

Какво точно прави политологът?

Да, вие излизате с титлата „политолог“. Важно уточнение е, че политологът не е задължително да бъде политик, както и обратното. Много политици всъщност са историци, прависти или са завършили тотално различна специалност.

Политологът, всъщност, използвайки различни инструменти и методологии, изследва процесите, политическата система и динамиката в една страна или регион. Проследява всички фактори как влияят на избирателите и дава идеи и съвети как да се подобри политическата ситуация или на къде отива.

Някои политолози изследват само политиките на правителствата и какви са грешките им, за да отслабват електората им. Други пък разработват проучвания и анализират тенденциите при гласуване. Тези политолози понякога се превръщат и в социолози и се фокусират изцяло върху статистиката и цифрите.

Важно е да кажем, че политическите науки са тясно свързани както със социологията (както споменахме), така и с други науки като философия, история и дори психология.

Днешните политолози са ангажирани предимно в разкриване на отношенията, залегнали в основата на политическите събития и условия и търсят обяснения за това как функционира политиката в днешно време. Един политолог може да оцени въздействието на даден закон, например в здравеопазването, и да даде ясен отговор как се чувстват социалните групи по отношения на новите промени.

Какви умения ще развиете?

Политологията развива силни умения – изследователски, писателски, аналитични и, както казахме, отваря вратите на разнообразен брой работни позиции, за които може да кандидатствате.

Благодарение на специалността ще успеете да разбирате и да владеете вашата аудитория. Това ще ви развие и ораторските качества и публичната реч. Ще придобиете способност за управление на кризи и решаване на проблеми. Това умение е търсено и ценено в много корпорации, при които решенията трябва да се вземат веднага. Изследователските и писателските умения ще са ви нужни в почти всяка една работна позиция, на която стартирате след завършването, така че и те са ви нужни.

Много от завършилите студенти се насочват и към журналистиката, така че ще бъдете подготвени и в това поле на изява. Комуникацията е едно от силните оръжия на политическите науки. Затова и ще бъдете много ценен на пазара на труда.

България

Много от бъдещите политолози влизат в университетските аудитории с очакването, че там ще им предложат наръчник за успешна реализация на политическа кариера, и остават разочаровани, когато разберат, че факултетът по социални науки не е школа за политически кадри. Политологията не развъжда политици – академичният живот счита за свой основен дълг именно да е изчистен от идеологии и партийна пропаганда, да провокира у студентите дистанцирано и критично мислене, и на първо място – да развие техните аналитични способности.

Обучението в специалност политология обикновено е свързано с изучаването на чужди езици и дисциплини като: история на политическите идеи, основи на политиката, конституцията и политика, политикономия, сравнителна политикономия, сравнителни политически системи и институции, теории на международните отношения, политически комуникации и маркетинг, теория и критика на политическите идеологии, политически маркетинг и предизборни кампании и много други. В добавка към това се изучават общи теории от областта на правото, философията и социологията. Както можете да се досетите, тази специалност, следвайки естествения ход на времето и мимикрията в политическите процеси, непрекъснато трябва да актуализира и реформира предлаганите дисциплини, за да предлага адекватно обучение, в духа на настоящите реалности.

Класация на най-добрите български университети по „Политически Науки“

Място	Университет	Град
1.	Американски университет в България	Благодеевград, София
2.	Софийски университет „Св. Климент Охридски“	София
3.	Нов български университет	София
4.	УНСС	София
5.	Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“	Варна
6.	Югозападен университет „Неофит Рилски“	Благодеевград
7.	Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“	Пловдив
8.	Русенски университет „Ангел Кънчев“	Русе
9.	Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“	Велико Търново

Източник: Рейтингова система на висшите училища в България

Международните отношения не са конвейер, бълващ аташета и посланици, а комплект от теории

Чужбина

Тази специалност смело кръс-посва различни факултети в университетите. Някъде е във факултет Социални науки, на друго място към Хуманитарни науки и История, а на трето – Arts&Sciences. Все пак срещат се и университети, които имат обособен факултет по Political sciences. Диплома можете да получите и по трите степени – бакалавърска,

магистърска и докторска. Бакалавърската степен е от четири години, магистратурите – 1-2 години. САЩ имат статута на водеща сила относно дипломите по политически науки. Английските университети също са със силни позиции в тази специалност, а London School of Economics and Political Science (LSE) определено е добро място за учене. Факт е, че дипломата по Политически науки освен удовлетворение навява асо-

циации за знания от общообразователен характер – малко история, малко философия, малко икономика, малко социология и много въпросителни къде точно бихте реализирали тези знания. Ето защо, може би именно що се отнася до тази специалност, ще е добре да се ориентирате към престижните и утвърдени университети, когато сте решили да учите Политология, за да има дипломата ви нужната тежест. Всеки един от тези университети издава най-престижните дипломи по политически науки.

Класация на най-добрите университети по политически науки в света

Място	Университет	Град
1.	Harvard University	САЩ
2.	Princeton University	САЩ
3.	Sciences Po	Франция
4.	University of Oxford	Великобритания
5.	The London School of Economics and Political Science (LSE)	Великобритания
6.	University of Cambridge	Великобритания
7.	Stanford University	САЩ
8.	The Australian National University	Австралия
9.	Yale University	САЩ
10.	University of California, Berkeley (UCB)	САЩ

Източник: QS Ranking 2021

Възможности за реализация

Завършилите политология могат да се реализират като:

- специалисти, външнополитически експерти и съветници в централните държавни органи;
 - служители в Министерството на външните работи и неговите структури в чужбина – посолства, консулства, културни служби и др.;
 - референти и анализатори в българските ведомства за сигурност и отбрана (по линия на МВР и МО);
 - изследователи в научни институти и преподаватели във висши училища;
 - външнополитически коментатори и експерти в международните отдели на масмедияте;
 - специалисти в отделите за международна дейност на държавни учреждения, неправителствени, нестопански публични организации, търговски камари, митници, импортно-експортни дружества, както и в представителства на транснационални корпорации, чужди фирми със смесено участие
 - специалисти в отделите по европейски въпроси и международна дейност на държавни учреждения.
- Финални думи:

Ако искате да работите като дипломат, специалист по външна политика в държавната администрация или в международна организация, то още от училище трябва да подготвите кандидатстването си като завършилите възможно най-висок успех. Учете чужди езици и участвайте активно в училищни и извънучилищни мероприятия, с които ще демонстрирате качества, които се ценят в областта, в която бихте искали да се развивате. Инициативност, гражданска активност, поемане на отговорност – тези неща ще направят впечатление и ще ви бъдат от полза! Успех!

●●● Най-опасни са „политолозите“, които защитават политически интереси под маската на науката

интервю на Борислав Борисов

Андрей Велчев

Собственик и главен редактор на luboslovie.bg. Доктор по Политология, Главен асистент в Катедра „Политически науки и национална сигурност“ към Факултет по икономически и социални науки на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“. Андрей Велчев е магистър по Политически мениджмънт и публични политики и магистър по Масови комуникации в Нов български университет. Автор е на множество публикации и интервюта, посветени на проблемите на комуникациите, журналистиката, маркетинга, образованието и политическите комуникации. Член е на Българското сдружение за връзки с обществеността, Съюза на българските журналисти и International Federation of Journalists (IFJ)

Как оценяваш образованието в България? Има ли подобрение?

Подобрение няма, има влошаване. Причините са много, но главната е, че практиката (бизнеса, политиката, администрацията и т.н.) няма нужда и не подкрепя изграждането на високообразовани и добре подготвени хора. Науката и научните постижения (вкл. високите технологии) не са основен фактор за конкурентоспособност. В политиката е най-зле – търсят се лично предани и готови на схеми хора. Така е в момента, да се надяваме, че нещата ще се променят.

Имал си среща с редица български ректори. Обсъждали ли сте методите на преподаване и какво правят в тази насока?

Всяко висше училище се характеризира със своите методи и разнообразни форми на обучение. Развитието на новите технологии и свързаната с тях техника доведоха до осъвременяване на нагледните учебни средства и интензифициране на учебния процес, а пандемията COVID от началото на 2020 г. ускори още повече този процес. Наред с тези факти е необходимо да се помисли и върху актуализиране на класическите методи на обучение, за да се реализира адекватен учебен процес на студентския потенциал, което повечето ректори, академични ръководства и преподаватели правят ежедневно. Преминването към онлайн лекции доведе до тъжната гледка на празните аудитории на българските университети. Те преминаха към електронно обучение, без присъствие, но това е крайност за университетската среда, приличаща на мързеливо слушане на лекции, която нито аз, нито който и да е преподавател би препоръчал. Истината е тази – висшето об-

●●●
Необходимо е да
се помисли и
върху
актуализиране на
класическите
методи на
обучение

Висшето образование стана масово, което от една страна не е лошо, но от друга страна тази масовост на висшето образование откъсва университетите от една елитарност, която им е присъща

разование стана масово, което от една страна не е лошо, но от друга страна тази масовост на висшето образование откъсва университетите от една елитарност, която им е присъща. Самият смисъл на съществуването им е да създава елити, а когато елитът е масов, той вече не е елит.

Най-шоковият момент ще бъде връщането на студентите в аудиториите, защото това е едно поколение, което живее всекидневно онлайн и не търси живия контакт с преподавателите, ако не е препоръчителен или задължителен, това опорочава и прави задачата на университетите сложна.

Политическите науки са важна и интересна специалност. Какво може да ни предостави тя?

Знания и умения как да управляваме общите си дела и да намираме

разумен и в същото време приемлив баланс между различните интереси. В Европа и по света Политология се нарича Political science /Политически науки/. Политология не е специалността, която трябва да подготвя бъдещите политици, а специалност, която подготвя политическите анализатори. С диплома по тази специалност можете да търсите кариера като специалист, експерт и анализатор на политическите процеси в сържавни институции, правителствени и неправителствени организации, политически партии, профсъюзи, международни организации. Специалността подготвя широкопрофилни кадри със сериозна интердисциплинарна подготовка, които могат да се реализират в различни сфери на обществения живот. В нашата катедра – Политически науки и национална сигурност в Пловдивски университет, голяма част от студентите ни намират реализация още по време на следването си – между втори и четвърти курс. Създаваме им самочувствие, че това е управленска специалност с много широка палитра на знания и възможност за реализация теоритически в публичния и частен сектор.

Да си политолог не означава, че ще си политик, както и обратното. Защо се случва това недоразумение?

Недоразумения има и сред едните, и сред другите. Вярно е, че мнозинството от политиците нямат елементарна подготовка и професионална култура, а повечето политолози нямат пълноценен практически опит. Но най-опасни са тези „политолози“, които защитават политически интереси под маската на науката – не безкористно, разбира се. Има десетина такива, които вече станаха напълно за резултат и срамят професията ни. Радвам се, че голяма част от студентите го оценяват, защото за кариерното и личностно развитие най-важен е личният пример. За бъдещите политолози остава да го намерят – не е трудно. Да се огледат не само в телевизионните ефири и медии, а в науката и сред преподавателите си – за 4 години те са много и с различни профили.

Защо трябва да се интересуваме от политиката, дори да не учим Политически науки?

Както е казал Троицки, дори да не се интересуваме от войната, войната се интересува от вас. Това в не по-малка степен важи и за политиката. Притеснително е, че понятието „политика“ се използва ежедневно и в най-различен контекст. Тази интензивна употреба има две отрицателни последици – изхабяване и обезсмисляне (ако „всичко е политика“, всъщност „нищо не е политика“), но ако искаме да следим и предскажем политическите процеси, добре е да учим Политически науки, защото в 21-ви век всичко е политика и политика.

